

Taula per la
infància i l'adolescència
a Catalunya

INFANTS I ADOLESCENTS DE CATALUNYA
PROPOSTES PER GARANTIR ELS SEUS DRETS
Eleccions al Parlament 2015

Índex

1. Algunes dades.....	2
2. Pla de Xoc per garantir els drets de la Infància i l'Adolescència	3
3. Seguiment de polítiques, transparència i rendiment de comptes	5
4. Igualtat d'oportunitats i educació	6
5. Salut	7
6. Dret a l'habitatge.....	8
7. Suport a les Famílies.....	9
8. Violència i maltractament	10
9. Menors d'edat, immigració, asil i refugi.....	11
10. El Dret a la participació.....	12
11. Cooperació internacional: infància i nova agenda global.....	13
12. Inversió en infància	14
13. Dades i avaluació d'impacte.....	15

1. ALGUNES DADES

TAXA DE POBRESA I EXCLUSIÓ SOCIAL INFANTIL A CATALUNYA

GENERAL	FAMÍLIES MONOPARENTALS	FAMÍLIES NOMBRESES
32,9% <small>(INE-ECV2014)</small>	45,7% <small>(Idescat)</small>	61,6% <small>(Idescat)</small>

ABANDONAMENT ESCOLAR

Catalunya	24,7%
Espanya	23,6%
Unió Europea	12%

ACCÉS DE LES FAMÍLIES ALS SERVEIS DE SALUT PER ALS SEUS INFANTS

(ESTUDI DE LA CREU ROJA A CATALUNYA)

No poden pagar serveis especialitzats	70%
No poden pagar el dentista	81,4%
No poden revisar o canviar d'ulleres	73,1%

INFANTS I ADOLESCENTS SOTA PROTECCIÓ

Infants i adolescents amb mesures protectores (2014)	7.056 <small>(DBSF)</small>
--	------------------------------------

INVERSIÓ EN PROTECCIÓ A LA INFÀNCIA I LA FAMÍLIA

Catalunya	1% <small>(Idescat 2011)</small>
Espanya	1,4% <small>(Eurostat 2011)</small>
Unió Europea	2,2% <small>(Eurostat 2011)</small>

MUNICIPIS CATALANS AMB CONSELL D'INFANTS I ADOLESCENTS

4,9 %

2. PLA DE XOC PER GARANTIR ELS DRETS DE LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA

Són moltes les dades que fan de la situació social a Catalunya una situació propera a l'emergència. Malgrat l'aparent recuperació de les dades macro-econòmiques, la destrucció dels nivells de d'ocupació i d'ingressos familiars durant un període tant prolongat en el temps han esgotat o estan a punt d'esgotar l'estalvi i la capacitat de mantenir la solidaritat familiar.

Aquesta realitat, avui no discutida per cap agent polític ni institucional s'agreuja quan mirem col·lectius concrets de la nostra societat. La infància i l'adolescència de Catalunya és el col·lectiu que d'una manera més clara i greu està patint les conseqüències de la crisi econòmica.

Les entitats de la Taula per la Infància i l'Adolescència a Catalunya observem i vivim en el nostre dia a dia aquesta realitat de greu i progressiu deteriorament de les condicions en què infants i adolescents de Catalunya veuen negades o reduïdes les possibilitats de desenvolupar les seves capacitats i negada la satisfacció de les seves necessitats bàsiques.

La nostra perspectiva d'enfocament passa per defensar els seus drets i denunciar com aquesta emergència social limita els drets dels infants reconeguts en la Convenció de Nacions Unides sobre els Drets dels Infants.

Cal tenir present que Infants i Adolescents són persones que estan desenvolupant les seves capacitats i que les carències que trobin durant aquestes etapes de la seva vida afectaran clarament a les possibilitats que després, en la seva vida adulta, tindran de desenvolupar una vida plena.

És així que les entitats de la TIAC volem fer una crida a l'atenció que la manca d'atenció prioritària a les necessitats i drets dels infants i adolescents d'avui serà difícilment reversible o, en cas de ser-ho, a un cost que de ben segur no podrem assumir com a societat.

És aquesta realitat i aquesta reflexió la que ens porta a presentar aquest document, com una proposta de compromisos per a les diverses opcions polítiques que concorreran a les eleccions al Parlament de Catalunya, per demanar-les el que pensem que qualsevol ciutadà exigiria de tenir el coneixement que la nostra dedicació aporta: **un ferm compromís per a prioritzar l'atenció als Drets dels Infants i Adolescents a Catalunya.**

Aquest document és un esforç de síntesi i de concreció a partir de les prioritats que la nostra experiència ens aporta, però de totes a totes insuficient. Com a mínim caldria complementar aquestes propostes amb d'altres que les diferents institucions amb responsabilitat sobre temes d'infància presenten en els seus informes periòdicament.

Finalment, per concretar aquest introducció i justificar-ne el seu títol emmarquem les propostes d'aquest document en el que pensem que haurà de liderar el nou Parlament de Catalunya i el Govern que sorgeixi de les eleccions del 27s: **un Pla de Xoc contra la Pobresa infantil i pels Drets dels Infants i Adolescents a Catalunya.**

Pla que per a poder assolir els seus objectius haurà de gaudir del suport i el lideratge de la primera línia del nou govern, doncs afecta a molts Departaments diferents i considerem que ha d'esdevenir una prioritat política de la propera legislatura.

D'aquesta manera proposem que en dependència i lideratge del Departament de Presidència o bé del de Vice-Presidència els partits polítics i les diverses llistes electorals que concorren a aquestes eleccions es comprometin a impulsar el Pla de Xoc contra la Pobresa i pels Drets dels Infants i Adolescents a Catalunya.

Pla de Xoc per a l'atenció dels Drets de la Infància i Adolescència a Catalunya en dependència del Departament de Presidència o del de Vice-Presidència

3. SEGUIMENT DE POLÍTIQUES, TRANSPARÈNCIA I RENDIMENT DE COMPTES

Donada la situació de la infància a Catalunya, es fa necessari un exercici de compromís i transparència per a fer seguiment de les millores en les problemàtiques socials detectades i no suficientment ateses, en les deficiències de les polítiques públiques així com també en les disfuncions organitzatives que es generen en el marc de les intervencions que duen a terme les diferents institucions implicades en la intervenció sobre la garantia dels drets de la infància i l'adolescència.

Des de la *Taula de la Infància i l'Adolescència de Catalunya* considerem que és urgent generar un instrument de control de les principals dades que han de permetre fer seguiment de les disfuncions, problemàtiques i deficiències contemplades ja en el *Pacte per a la Infància a Catalunya*.

A l'estil dels quadres de comandament de la gestió empresarial, cal posar a disposició de les entitats i l'opinió pública els principals indicadors de forma actualitzada amb alta periodicitat que permetin observar l'evolució dels canvis que el nou govern obrarà en les seves polítiques.

El quadre de comandament sobre la situació de la infància i adolescència a Catalunya ha de poder-se dissenyar i aprovar en el marc del *Pacte per a la Infància a Catalunya*, la *Taula Nacional de la Infància de Catalunya* i el *Consell Nacional dels Infants i els Adolescents de Catalunya* en els primers nou mesos de mandat per a poder estar plenament operatiu als 12 mesos de legislatura i esdevenir així un instrument útil per a fer seguiment de la realitat de la intervenció de la Generalitat de Catalunya en la situació de la infància i l'adolescència al nostre país.

Crear un quadre de comandament amb els principals indicadors que permetin fer seguiment a l'evolució de les recomanacions que en, matèria de Drets dels Infants i Adolescents, ha fet l'Informe sobre els Drets dels Infants del Síndic de Greuges de Catalunya del 2014.

4. IGUALTAT D'OPORTUNITATS I EDUCACIÓ

L'**accés a l'educació** en el període de 0 a 3 anys és un recurs cabdal en la lluita contra la pobresa i les desigualtats.

La **manca de gratuïtat de l'educació** al nostre país afecta a les despeses sobre material, transport i activitats para i extra escolars, que avui són font d'exclusió.

Cal actuar de forma decidida i amb **noves estratègies per corregir els índex de fracàs escolar**.

L'escola, com ja ho va ser als 80, ha de ser l'espai principal des del que es **garanteixi una alimentació sana per als nostres infants**, més encara en la situació actual.

Educació de 0 a 3 anys

- **Assegurar el finançament** de la Generalitat a les escoles bressol per tal que sigui un servei assequible **amb tarifació social i orientat a la igualtat d'oportunitats**, ampliant-lo selectivament allà on hi ha menor cobertura i major necessitat social, avançant cap a la **plena cobertura, gratuïtat i universalitat**.
- Prestar especial **atenció a les zones rurals** a l'hora de planificar la creació de nous centres o fórmules que garanteixin l'assistència dels infants que hi resideixen.
- Els **centres d'atenció a la primera infància**, a més, han diversificar la seva oferta, convertir-se gradualment en espais de participació, acompanyament i escolta per a famílies i per a la comunitat.

Correcció de les mesures d'exclusió i desigualtat més evidents del sistema actual

- **Assegurar que cap infant queda exclòs de l'accés a material i llibres**, ni a sortides, colònies escolars, activitats extra-escolars, transport o uniformes via gratuïtat, tarifació social i/o beques.

Fracàs escolar

- Dotar de **més recursos públics als centres de primària i secundària** amb més complexitat social.
- **Elaborar diagnòstics periòdics** sobre la situació de l'educació obligatòria a Catalunya, **identificant els grups més vulnerables**.
- **Realitzar programes d'orientació** dirigits a conscienciar l'alumnat dels avantatges de prosseguir la seva formació.
- Dissenyar **plans individualitzats dirigits a les famílies** promovent la seva implicació a l'educació dels infants.

Servei de menjador escolar

- **Adaptar el pressupost destinat a beques menjador** a l'evolució de la precarietat econòmica de les famílies, fent-lo gratuït per a famílies amb dificultats econòmiques i que en cap cas hagin d'avançar-ne els imports.
- **Simplificar el disseny dels procediments de sol·licitud de les ajudes**.
- **Potenciar l'extensió del servei** (esmorzar, berenars) de manera universal.
- **Ampliar el nombre de beques** per a l'alumnat de l'ESO.
- Tornar a **obrir els menjadors de les escoles** que registren un nombre considerables de sol·licitud de beques.

5. SALUT

Les desigualtats i situacions de pobresa en la infància empitjoren la seva salut i el benestar subjectiu. En aquest sentit, les llistes d'espera i temps excessivament llargs per a visites a especialistes, proves o intervencions, així com la no cobertura de certs serveis dificulten l'exercici del dret al millor estat de salut possible.

Ampliar la cartera de serveis de salut en medicines, vacunes, odontologia, aparells especialment importants per al desenvolupament dels infants com ulleres i audiòfons i productes i tècniques de suport.

Enfortir els recursos, serveis i programes de salut mental d'infants i adolescents, tot analitzant-ne els condicionants socials i revisant les prescripcions de medicació.

6. DRET A L'HABITATGE

L'habitatge és una altra de les cares del drama social que viu Catalunya. El trasbals que suposa en l'evolució dels menors d'edat la manca d'habitatge digne, els desnonaments i la precarietat obliguen a les administracions a una política ferma i decidida en aquest terreny.

Més encara si tenim en compte que en més de la meitat dels desnonaments que es fan a casa nostra involucren a menors d'edat.

Prioritzar les famílies amb menors d'edat en els programes i ajuts d'habitatge social, mentre s'incrementa el parc públic de lloguer social i assequible.

Assegurar que no hi haurà cap tall de subministraments bàsics (energia i aigua) a les llars amb infants en situació de pobresa, mentre s'avança en la tarifació social d'aquests serveis.

Establir mecanismes de protecció en cas de desnonaments de famílies amb infants.

7. SUPORT A LES FAMÍLIES

Catalunya amb una taxa de pobresa i exclusió social infantil que segons l'”Encuesta de Calidad de Vida” de l'INE de 2014 arriba ja al 32'9% necessita revisar i impulsar aquestes polítiques:

Canvis en les prestacions de suport a la família

- **Garantir una renda mínima ciutadana** que prioritzi famílies amb infants menors de 18 anys en situació de pobresa o en risc d'exclusió.
- Una **renda ciutadana garantida suficient que tingui en compte especialment les famílies monoparentals i nombroses** i que es pugui complementar amb les actuals prestacions per fill a càrrec, que caldria incrementar fins als 100 € al mes, modificant l'actual forma de calcular la renda familiar de manera que tingui en compte les despeses d'habitatge i les vinculades a l'educació i la sanitat no cobertes pel sistema sanitari.

Deduccions fiscals

- **Nova deducció per a famílies monoparentals en risc d'exclusió social** amb fills a càrrec menors de 18 anys, d'import 1.200 € per fill, podent sol·licitar el seu abonament de manera anticipada.

Acompanyament familiar

- **Acompanyar la família que exerceix la funció d'acollir**, criar, educar i socialitzar en primera instància als ciutadans més petits i apoderar mares i pares perquè puguin exercir la parentalitat positiva, donant-los suport i acompanyament en les seves capacitats.

Prioritzar en les polítiques actives d'ocupació, les famílies amb menors d'edat a càrrec.

8. VIOLÈNCIA I MALTRACTAMENT

A Catalunya hi ha uns 7.000 infants i adolescents amb mesures protectores, la majoria dels quals per causa de maltractaments. Encara hi ha retards significatius en l'assignació de recursos, inadequació i un pes excessiu dels recursos residencials respecte als familiars, malgrat no ser la mesura protectora més adequada per als infants.

Acolliment familiar

- Realitzar campanyes per fomentar l'acolliment familiar i la implicació social en la protecció i desenvolupament dels infants i joves en desamparament.
- **Millorar l'adequació de recursos residencials** o d'altres acompanyaments per atendre adequadament totes les necessitats, en especial, dels infants amb trastorns de conducta.

Incrementar els esforços de prevenció, detecció i atenció de nens i nenes davant de totes les formes de violència en tots els àmbits (familiar, escolar, internet,...), entre d'altres, amb formació a professionals.

Assetjament escolar i ciberassetjament

- Garantir els recursos públics necessaris per a la **realització de programes de sensibilització ciutadana, formació a professionals, pares i mares i prevenció de casos d'assetjament escolar i de riscos** a través de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC).
- Desenvolupar **programes d'autoprotecció** de nens i nenes per enfortir les seves capacitats de protecció davant l'assetjament escolar i el ciberassetjament.

Centres Residencials d'Acció Educativa i els Centres d'Acollida

- Facilitar als CRAE i els Centres d'Acollida supervisors tècnics, de manera que els professionals que hi treballen tinguin un espai d'atenció per evitar el burn-out i promoure bones pràctiques amb els infants i els joves amb mesura protectora d'atenció en centre.
- Dotar de majors recursos professionals els Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència per tal que puguin realitzar un treball continuat i intensiu amb les famílies biològiques

Desenvolupar i incorporar com a requisit indispensable per a tots els centres d'acollida de nois i noies – públics, privats i concertats – **auditories** que posin l'accent en si es té en compte la veu dels mateixos infants; necessitats, mancances, queixes,... El que diuen els professionals que treballen de manera directa amb ells de manera anònima per a què tinguin la llibertat de poder expressar-se sense posar en perill el seu lloc de feina.

9. MENORS D'EDAT, IMMIGRACIÓ, ASIL I REFUGI

A Espanya i també a Catalunya, el tractament dels menors d'edat estrangers és molt deficient pel que fa al respecte als drets dels infants i al seu interès superior. Se'ls considera massa sovint estrangers, immigrants o refugiats molt abans que menors d'edat, quan hauria de ser ben al contrari.

Reforçar el recent **Pla de Protecció Internacional**, en especial, pel que fa a l'acollida i inclusió social de les famílies amb infants i els menors d'edat no acompanyats, així com la lluita contra el tràfic d'infants i la seva adequada atenció com a víctimes.

Donar suport a la revisió i modificació del protocol marc sobre determinades actuacions en relació amb els menors d'edat estrangers no acompanyats per adaptar-lo als estàndards internacionals així com a la normativa sobre protecció de la infància i la jurisprudència espanyola en la matèria, i a les recomanacions del Síndic de Greuges, especialment pel que fa a l'efectiva aplicació de l'interès superior de l'infant i el seu dret a ser escoltat: determinació de l'edat, declaració de desemparament i assumptió de la tutela per l'Administració Pública, documentació d'identificació i autorització de residència.

Disposar de centres i professionals especialitzats en nens i nenes víctimes de tracta, que garanteixin la seva identificació així com la seva protecció, seguretat, recuperació i la primacia del principi de l'interès superior de l'infant. Així mateix, cal avançar en la consolidació d'uns estàndards mínims d'acolliment específics per a les víctimes de tracta i els seus fills, així com en la previsió de procediments específics de seguiment de la situació de risc i prevenció de la separació de la família.

Recolzar l'**aprovació d'un Protocol Marc relatiu a la detecció i atenció dels nois i noies víctimes de tracta**, que coordini i harmonitzi les actuacions de les diferents administracions i entitats amb la finalitat de garantir la seva protecció, seguretat, recuperació física i psicosocial, així com trobar per cada cas una solució duradora d'acord amb el seu interès superior.

10. EL DRET A LA PARTICIPACIÓ

El dret dels infants a ser escoltats en qualsevol tema que els afecti implica un canvi de concepció que, tot i estar recollit a la *Convenció i a la Llei d'infància* i a la *Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència de Catalunya*, no s'ha incorporat en les pràctiques professionals dels adults que es relacionen amb menors d'edat. Caldria començar si més no per aquells qui més sovint es dirigeixen als infants, com serveis educatius, de salut o serveis .

Infants i adolescents són ciutadans actius i participen de la vida social i comunitària com un dels seus drets inherents. Les polítiques públiques han de promoure i facilitar la seva llibertat d'expressió i d'associació, participant en les activitats de lleure, joc, en la vida i dinàmica cultural i artística sempre amb una visió de reducció de les desigualtats i per assolir la igualtat d'oportunitats.

Escoltar la veu dels infants i la seva **participació** a la seva pròpia vida i a les seves **necessitats**.

Els professionals necessiten formació i cal **revisar mètodes d'atenció, pràctiques professionals i protocols** per garantir el dret dels infants a que la seva opinió sigui tinguda en compte en tot allò que els afecta.

Impulsar la creació i **millora dels consells d'infants i adolescents** previstos a la *Llei 14/2010* com a espais de participació plural i rellevant a l'hora de prendre decisions de política pública.

Acordar el contingut i la **qualitat de les activitats extraescolars** amb totes les parts involucrades (alumnes, famílies, centres educatius, entitats locals, administracions amb competències en la matèria, etc.) cooperant conjuntament en el disseny i planificació d'aquestes activitats.

Llei d'associacionisme educatiu. Crear un únic marc de referència exclusiu per l'associacionisme educatiu, per protegir i promoure aquests tipus d'associacionisme que repercuteix en els drets de participació i lleure dels infants.

Assegurar l'accés a les activitats de lleure educatiu, culturals i esportives, així com la participació en associacions durant tot l'any amb programes de suport, beques i bonificacions, tenint present de no traslladar la càrrega administrativa de la gestió d'aquests ajuts a les entitats.

Promoure espais d'informació adreçada a infants i adolescents, tant als mitjans de comunicació com a les xarxes socials, per facilitar que es creïn la seves opinions, expressar-les i siguin escoltades per la resta de la ciutadania.

Acompanyar els municipis catalans en la creació i **impuls de Consells d'Infants** tal com els obliga la *Llei Catalana de Drets i Oportunitats dels infants*.

11. COOPERACIÓ INTERNACIONAL: INFÀNCIA I NOVA AGENDA GLOBAL

La *Llei catalana de cooperació al desenvolupament* estableix la infància i els seus drets entre les seves prioritats i finalitats, però això encara no s'ha concretat en la política de cooperació a través del seu *Pla director*.

Així mateix, havent superat l'horitzó 2015 que marcava l'agenda internacional amb els *Objectius del mil·lenni*, només parcialment assolits, caldrà ajustar la nostra agenda política i de cooperació a la nova agenda global dels *Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)* amb un fort pes en les mesures per al benestar de la infància i que serà d'aplicació en els àmbits tant de cooperació internacional com domèstic.

Incorporar l'enfocament de **drets de la infància com una prioritat en els instruments de cooperació catalana**, tant en programes de desenvolupament, acció humanitària i educació per al desenvolupament.

Recuperar el pes polític i pressupostari de la cooperació al desenvolupament a Catalunya tot encaixant-la en el marc de la nova agenda global post-2015 dels ODS.

12. INVERSIÓ EN INFÀNCIA

Com a part de la prioritat política que pensem que sempre ha de suposar l'atenció a la infància a casa nostra i de manera molt acusada en aquest període que s'ha d'obrir després de les eleccions del 27s, cal que totes les lleis que s'aprovin al Parlament de Catalunya comptin amb una memòria d'impacte sobre la infància i l'adolescència, així com que els pressupostos que es realitzen des de les administracions públiques i organismes i empreses vinculades comptin amb la perspectiva d'infància per tal de poder-ne avaluar i preveure l'impacte de forma transparent i detallada.

Elaborar **pressupostos** amb perspectiva d'infància **en els quals es prioritzin les despeses que beneficïen els infants i les seves famílies**, amb focus en l'equitat i facilitant-ne el seguiment, tot assignant recursos suficients per a **mesures eficaces contra la pobresa infantil**.

Considerar com a primordial la necessitat d'**invertir en infància** seguint, entre altres, els criteris de la recomanació de la *Comissió Europea* en el document "Invertir en Infància: trencar el cicle dels desavantatges"

13. DADES I AVALUACIÓ D'IMPACTE

Si volem assolir resultats que capgirin la situació actual ens cal conèixer i fonamentar millor el nostre coneixement sobre l'exercici dels drets dels infants. Cal doncs fer un esforç per a obtenir millor coneixement i compartir-lo posant-lo a l'abast de tots els agents per tal d'aconseguir dinàmiques de col·laboració interinstitucional més fluïdes al servei de la concreció en millores i innovacions per a la intervenció en la garantia dels drets dels menors a casa nostra.

Intensificar la recopilació, anàlisi i difusió de dades sobre infància, incloent el benestar subjectiu, desagregades per edat, sexe, origen i renda familiar, de manera periòdica, longitudinal i comparables amb altres territoris, com a base per a l'elaboració i avaluació de les polítiques.

Implementar a la Generalitat l'**avaluació d'impacte en la infància prèvia a l'aprovació de normatives**, com a instrument per evidenciar com s'ha considerat l'interès superior de l'infant mitjançant, entre d'altres, la formació sobre perspectiva d'infància a l'administració.

Aquest Document és un esforç de síntesi a partir de les aportacions i reflexions de les entitats membres de la *Taula per la Infància i l'Adolescència a Catalunya*, la *Convenció de Drets dels Infants de Nacions Unides*, i els documents i dades de diverses institucions catalanes com el *Síndic de Greuges*, la *Comissió Parlamentària de Drets dels Infants*, el *Departament de Benestar Social* i l'informe del *Comitè de Drets dels Infants de Nacions Unides*.

www.tiac.cat

administracio@tiac.cat

www.facebook.com/taula.infancia

Tel. 93 425 48 23